

บทที่ ๑

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานการส่งเสริมคุณธรรมจังหวัดบึงกาฬ

๑.๑ สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดบึงกาฬ

เครื่องหมายราชการประจำจังหวัดบึงกาฬ

ภาพ: เครื่องหมายราชการประจำจังหวัดบึงกาฬ (ตราประจำจังหวัดบึงกาฬ)

คำอธิบาย : ภูเขา หมายถึง ภูทอก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ปฏิบัติธรรมของจังหวัด
 พื้นน้ำ หมายถึง แหล่งน้ำที่สำคัญเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งปฏิบัติธรรมในจังหวัด
 ต้นไม้ หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์น่าอยู่อาศัย
 ลวดลายไทย หมายถึง เอกลักษณ์ของความเป็นไทย

คำขวัญจังหวัดบึงกาฬ

ภูทอกแหล่งพระธรรม	คำล้ำยงพารา
งามตาแก่งอาฮง	บึงโขงหลงเพลินใจ
น้ำตกใสเจ็ดสี	ประเพณีแข่งเรือ
เหนือสุดแดนอีสาน	นมัสการหลวงพ่อใหญ่
ศูนย์รวมใจศาลสองนาง	

ประวัติจังหวัดบึงกาฬ

จังหวัดบึงกาฬเดิมเป็นหมู่บ้านในเขตปกครองของเมืองโพนพิสัย ตามบันทึกการแบ่งเขตการปกครองของหนองคายและโพนพิสัย ที่ระบุว่า “ตั้งแต่ฝั่งห้วยหลวงด้านใต้ ไปจนถึงลำน้ำบังบาท ฝั่งด้านเหนือบรรจบกับแดนเมืองไชยบุรี” ต่อมามีการย้ายอำเภอไชยบุรีมาอยู่บริเวณอำเภอเมืองบึงกาฬในปัจจุบันตรงข้ามกับเมืองปากซัน แขวงบอลิคำไซ (เดิมเรียกว่า แขวงบลีคณนิคม) ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เนื่องจากเจ้าพระยามหาอมตยาธิบติ (เส็ง วิริยะสิริ) ราชปลัดทูลฉลอง กระทรวงมหาดไทย (เทียบกับ ปลัดกระทรวงในปัจจุบัน) ได้เดินทางมาตรวจราชการมณฑลต่างๆ ริมแม่น้ำโขง ได้เห็นว่าเมืองปากซัน แขวงบลีคณนิคม กำลังเจริญรุ่งเรือง เพราะฝรั่งเศสได้สร้างสถานีเรือกลไฟโดยสารในแม่น้ำโขง เส้นทางเชื่อมถึงเมืองพวน แขวงเชียงขวาง เป็นจุดขนถ่ายสินค้า ผู้โดยสาร และเติมฟืนให้กับเรือกลไฟ จึงย้ายอำเภอไชยบุรีมาที่ตำบลบึงกาฬ ซึ่งเดิมเป็นเขตของเมืองโพนพิสัยเดิม ให้เป็นเมืองที่อยู่ในเขตปกครองของจังหวัดนครพนม เพื่อให้เกิดความเจริญทัดเทียมกันโดยเหตุผลด้านความมั่นคงในราวปี พ.ศ.๒๔๕๖

ต่อมามหาอำมาตย์ตรี พระยาศรีสุริยราชวรานุวัตร สมุหเทศาภิบาลมณฑลอูตร เป็นผู้ให้ความเห็นต่อกระทรวงมหาดไทยว่า สมควรยกอำเภอไชยบุรี จังหวัดนครพนม มาขึ้นกับจังหวัดหนองคายจะเป็นการสะดวกแก่การปกครอง เพราะมีระยะการเดินทางใกล้กว่า โดยมีใบบอกไปยังกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๘ ซึ่งเจ้าพระยาสุรสีห์วิสิษฐศักดิ์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๔๕๙ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทำให้อเภอไชยบุรีย้ายมาขึ้นอยู่กับจังหวัดหนองคาย

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เสด็จตรวจกิจการสงฆ์ภาคเหนือ ทรงมีพระราชปรารภกับเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับชื่ออำเภอตั้งไม่ตรงกับตำบลที่ตั้งอำเภอ ทำให้มีความสับสน ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีผู้ใหญ่ของกระทรวงมหาดไทยเดินทางมาตรวจราชการที่อำเภอไชยบุรี จากสาเหตุดังกล่าวจึงได้มีการเปลี่ยนชื่ออำเภอไชยบุรีให้ตรงกับชื่อที่ตั้งของตำบล ซึ่งในตอนนั้นมีการเขียนชื่อตำบลว่า บึงกาฬ จึงทำให้ในช่วงแรกมีการเปลี่ยนชื่อจากอำเภอไชยบุรีเป็นอำเภอบึงกาฬ และในระยะหลังต่อมาได้เปลี่ยนเป็นอำเภอบึงกาฬในที่สุด

จังหวัดบึงกาฬ เป็นจังหวัดที่ ๗๖ ของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. ๒๕๕๔ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นปีที่ ๖๖ ในรัชกาลปัจจุบันโดยลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า ๑ เล่ม ๑๒๘ ตอนที่ ๑๘ ก วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๔ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป คือมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๕๔ ให้แยกอำเภอบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอบุ่งคล้า อำเภอบึงโขงหลง อำเภอปากคาด อำเภอพรเจริญ และอำเภอศรีวิไล ออกจากการปกครองของจังหวัดหนองคายรวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดบึงกาฬ ให้เปลี่ยนชื่ออำเภอบึงกาฬเป็นอำเภอมืองบึงกาฬ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้นในสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “BuengKan” มีพื้นที่ ๔,๓๐๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๖๙๐,๖๒๕ ไร่ รหัสทางภูมิศาสตร์ ๓๘๐๑ รหัสไปรษณีย์ ๓๘๐๐๐ ศาลากลางจังหวัดบึงกาฬ ตั้งอยู่บนถนนบึงกาฬ-นครพนม บ้านท่าไคร้ ตำบลบึงกาฬ อำเภอมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ เนื่องจากจังหวัดหนองคายเป็นจังหวัดที่มีท้องที่ติดชายแดนและมีลักษณะภูมิประเทศเป็นแนวยาว ทำให้การติดต่อระหว่างอำเภอที่ห่างไกลและจังหวัดเป็นไป

ด้วยความยากลำบากและใช้ระยะเวลาในการเดินทางมากเกินควร ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบ การปกครอง การรักษาความมั่นคง และการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในท้องที่ สมควรแยกอำเภอบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอโซ่พิสัย อำเภอปทุมราช อำเภอบึงโขงหลง อำเภอปากคาด อำเภอพรเจริญ และอำเภอศรีวิไล จังหวัดหนองคาย ออกจากการปกครองของจังหวัดหนองคาย รวมตั้งขึ้นเป็นจังหวัดบึงกาฬ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พรรณไม้ประจำจังหวัดบึงกาฬ

ภาพ: ดอกสิรินธรวัลลี หรือดอกสามสิบสองประดง

คำอธิบาย: สิรินธรวัลลี หรือชื่อพื้นเมือง สามสิบสองประดง ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bauhinia sirindhorniae* K. & S.S. Larsen อยู่ในวงศ์ LEGUMINOSAE – CAESALPINIOIDEAE เป็นพืชถิ่นเดียว และหายากทางนิเวศวิทยาและการกระจายพันธุ์ พบที่จังหวัดบึงกาฬ ตามชายป่าดิบแล้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว และบริเวณใกล้เคียงระดับความสูง ๑๕๐ – ๒๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล

ความสำคัญ ในปี ๒๕๓๘ ดร.ชวลิต นิยมธรรม และคณะ ได้ค้นพบ ณ บริเวณชายป่าดิบแล้งบนเทือกเขาในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว พื้นที่จังหวัดหนองคายเดิม ต่อมาเมื่อศาสตราจารย์ไค ลาร์เซน (Kai Lasen) ผู้เชี่ยวชาญพรรณไม้ชาวเดนมาร์ก และภรรยา (อาจารย์สุพิรศักดิ์สุวรรณ ลาร์เซน) เดินทางมาตรวจสอบปรากฏว่าเป็นพืชชนิดใหม่ของโลกจึงขอพระราชทานพระราชนุญาต ใช้พระนามาภิไธยของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเทิดพระนามของพระองค์ท่านโดยใช้ชื่อว่า *Bauhinia sirindhorniae* K. & S.S. Larsen หรือ สิรินธรวัลลี อันหมายถึง วัลยชาติแห่งองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

แผนที่

อำเภอเมืองบึงกาฬ

อำเภอปากคาด

อำเภอไชยสย

อำเภอพรเจริญ

อำเภอบึงคล้าง

อำเภอบึงไทรง

อำเภอเซกา

จังหวัดหนองคาย

จังหวัดสกลนคร

จังหวัดนครพนม

๑) เส้นทางจังหวัดหนองคายผ่านอำเภอโพนพิสัย, อำเภอรัตนวาปี และอำเภอปากคาด จังหวัดบึงกาฬ ระยะทาง ประมาณ ๑๓๕ กิโลเมตร

๒) เส้นทางจังหวัดนครพนมผ่านอำเภอท่าอุเทน, อำเภอบ้านแพง, อำเภอบึงโขงหลง และอำเภอบุ่งคล้า จังหวัดบึงกาฬ ระยะทางประมาณ ๑๗๘ กิโลเมตร

๓) เส้นทางจังหวัดสกลนครอำเภอพังโคน, อำเภовารนาวาส, อำเภอคำตากล้า, อำเภอพรเจริญ และอำเภอศรีวิไล จังหวัดบึงกาฬ ระยะทางประมาณ ๑๘๕ กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดบึงกาฬ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง แยกได้เป็น ๓ บริเวณคือ

๑. พื้นที่เป็นคลื่นลอนลาด กระจายอยู่ทุกอำเภอเป็นหย่อมๆ ซึ่งเป็นพื้นที่ทำนาส่วนใหญ่และปลูกพืชไร่ พืชสวน และป่าธรรมชาติ

๒. พื้นที่เป็นคลื่นลอนชันและเป็นเขาเป็นป่าธรรมชาติ เช่น ป่าไม้เต็งรัง เบญจพรรณ พบในเขตอำเภอ เมืองบึงกาฬ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล อำเภอบุ่งคล้า และอำเภอพรเจริญ

๓. สภาพพื้นที่เป็นภูเขาที่มีความสูงชัน จากระดับน้ำทะเลตั้งแต่ ๒๐๐ เมตร เป็นบริเวณเทือกเขาต่างๆ ในเขตอำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอบุ่งคล้า อำเภอเซกา และอำเภอบึงโขงหลง

สภาพภูมิอากาศ

มีลักษณะอากาศจัดอยู่ในจำพวกฝนแล้งร้อนและแห้งแล้ง (อันวาคม – มกราคม) ในฤดูมรสุม ตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิจะเริ่มลดในเดือนพฤศจิกายนและต่ำสุดในเดือนช่วงอันวาคมถึงเดือน มกราคม ในช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมเป็นฤดูเปลี่ยนมรสุมเหนือ อุณหภูมิจะสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในเดือนมีนาคมและร้อนจัดในเดือนเมษายน ในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (มิถุนายน – กรกฎาคม) อุณหภูมิ โดยทั่วไปจะลดลงในเดือนตุลาคมเป็นฤดูเปลี่ยนมรสุมใต้ อุณหภูมิจะเริ่มลดลงจนอากาศหนาวเย็น

การปกครอง

จังหวัดบึงกาฬแบ่งการปกครองออกเป็น ๘ อำเภอ ๕๓ ตำบล ๖๑๗ หมู่บ้าน ๑๘ เทศบาล ตำบล ๔๑ องค์การบริหารส่วนตำบล และ ๑ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ตารางที่ ๑ : แสดงการแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดบึงกาฬ

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.
๑. อำเภอเมืองบึงกาฬ	๑๒	๑๓๑	๗	๖
๒. อำเภอเซกา	๙	๑๓๖	๓	๘
๓. อำเภอโซ่พิสัย	๗	๙๕	๑	๗
๔. อำเภอพรเจริญ	๗	๕๘	๓	๔
๕. อำเภอปากคาด	๖	๖๔	๑	๖
๖. อำเภอบึงโขงหลง	๔	๕๗	๒	๓
๗. อำเภอศรีวิไล	๕	๕๑	๑	๔
๘. อำเภอบุ่งคล้า	๓	๒๕	-	๓
รวม	๕๓	๖๑๗	๑๘	๔๑

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดบึงกาฬ

ประชากร

จังหวัดบึงกาฬมีประชากรจำนวน ๔๒๓,๙๔๐ คน แบ่งเป็น ชาย จำนวน ๒๑๒,๙๓๑ คน เป็นหญิงจำนวน ๒๑๑,๐๐๙ คน (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ : กรมการปกครอง)

ตารางที่ ๒ : แสดงจำนวนประชากร แยกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร			
		รวม	ชาย	หญิง	ครัวเรือน
๑. อำเภอเมืองบึงกาฬ	๗๙๑.๘๔๒	๙๒,๒๑๖	๔๖,๕๗๒	๔๖,๓๗๙	๓๑,๕๓๐
๒. อำเภอเซกา	๙๗๘.๔๒๙	๘๖,๓๓๕	๔๓,๗๒๗	๔๓,๑๓๐	๒๒,๓๓๓
๓. อำเภอโซ่พิสัย	๙๘๕.๒๖๒	๗๒,๓๔๐	๓๖,๕๖๔	๓๖,๐๖๔	๒๐,๔๑๐
๔. อำเภอพรเจริญ	๓๖๒.๔๑๘	๔๔,๐๘๙	๒๒,๑๔๙	๒๒,๑๘๕	๑๒,๒๐๔
๕. อำเภอปากคาด	๒๑๘.๑๐๐	๓๕,๒๐๓	๑๗,๗๙๓	๑๗,๖๓๔	๑๑,๓๑๖
๖. อำเภอบึงโขงหลง	๓๙๘.๑๕๒	๓๗,๔๗๐	๑๘,๙๑๕	๑๘,๖๗๓	๑๑,๔๖๔
๗. อำเภอศรีวิไล	๓๒๗.๙๐๑	๓๙,๙๔๓	๒๐,๒๑๐	๑๙,๙๔๕	๑๒,๖๕๑
๘. อำเภอบุ่งคล้า	๒๔๓.๖๔๒	๑๔,๐๒๙	๗,๐๐๑	๖,๙๙๙	๓,๙๓๘
รวม	๔,๓๐๕.๗๔๖	๔๒๓,๙๔๐	๒๑๒,๙๓๑	๒๑๑,๐๐๙	๑๓๓,๐๖๒

ที่มา: กรมการปกครอง

ข้อมูลด้านการศึกษา จังหวัดบึงกาฬ ปีการศึกษา ๒๕๖๑

ที่	สังกัด	สถานศึกษา (แห่ง)	นักเรียน (คน)	ครู (คน)
๑	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	๒๓๗	๕๙,๗๑๖	๓,๒๙๐
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ	๒๑๒	๔๐,๕๒๑	๒,๒๐๓
	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๑	๒๕	๑๙,๑๙๕	๑,๐๘๗
๒	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	๑๘	๗,๕๗๗	๓๕๖
๓	สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย	๘	๙,๕๑๕	๑๓๔
๔	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	๗	๗,๑๔๓	๒๕๘
๕	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๗	๑,๖๐๖	๑๗
๖	สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ	๓	๒๖๘	๓๑
๗	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตชด.)	๕	๒๓๑	๑๙
๘	อุดมศึกษา	๑	๑๙๑	๒๙
๙	ศูนย์การศึกษาพิเศษ	๑	๒๓๙	๑๐
	รวม	๒๘๗	๘๖,๔๘๖	๔,๑๔๔

ที่มา : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบึงกาฬ : ปีการศึกษา ๒๕๖๑

จำนวนสถานศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๘ แห่ง

ที่	รายชื่อสถานศึกษา	หมายเหตุ
๑	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองบึงกาฬ	
๒	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบึงสามพัน	
๓	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอโซ่พิสัย	
๔	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอนุ่งคล้า	
๕	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอศรีวิไล	
๖	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพรเจริญ	
๗	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบึงโขงหลง	
๘	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเซกา	

ที่มา : สำนักงาน กศน. จังหวัดบึงกาฬ

ข้อมูลการประกอบอาชีพ

ประเภทอาชีพที่ประชากรประกอบอาชีพมากที่สุด คือ การทำเกษตร (ทำนา ทำไร่ ทำสวน) จำนวน ๑๓๕,๐๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๕๒ รองลงมา คือ กำลังศึกษา ร้อยละ ๒๐.๓๒ อาชีพรับจ้างทั่วไป ร้อยละ ๑๘.๒๐ ค้าขาย ร้อยละ ๓.๑๖ และพนักงาน - รับราชการ ร้อยละ ๒.๐๗ ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาในภาพรวม มีประชากรส่วนใหญ่ถึงเกือบครึ่งของประชากรทั้งหมด ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีผู้ไม่มีอาชีพ จำนวน ๑๑,๖๘๘ คน ร้อยละ ๔.๓๒ รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร ๗๓,๗๐๘ บาทต่อคนต่อปี รายจ่ายเฉลี่ยต่อหัวประชากร ๔๔,๘๖๕ บาทต่อคนต่อปี ๔๕,๐๔๙ บาท/ปี (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ : มิถุนายน ๒๕๖๐)

๑.๒ ข้อมูลศาสนา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญในจังหวัดบึงกาฬ

ศาสนา ความเชื่อ เปรียบเสมือนกฎระเบียบของชาวอีสานที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจหล่อหลอมนิสัยใจคอ การประพฤติปฏิบัติตนของชาวอีสาน ซึ่งถือเป็น ฮีต คอง ที่ชาวอีสานได้ปฏิบัติเป็นวิถีชีวิต ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ผู้คนในจังหวัดบึงกาฬ ประกอบไปด้วยหลายชนเผ่าพื้นเมือง ที่มีการหลอมรวมวัฒนธรรมที่มีความใกล้เคียงกันให้เป็นวัฒนธรรมคนบึงกาฬ ที่มีความคล้ายคลึงกับประเพณีวัฒนธรรมของอีสานโดยทั่วไป ซึ่งจังหวัดบึงกาฬ มีประเพณีวัฒนธรรม ที่น่าสนใจดังนี้

ประเพณีของจังหวัดบึงกาฬ

๑) การแข่งขันเรือยาวประเพณี ไทย-ลาว ประเพณีการแข่งขันเรือยาว เป็นวิถีชีวิตของผู้คนในแถบลุ่มน้ำโขงทั้งฝั่งไทยและ สปป.ลาว เนื่องจากการสัญจรไปมาหาสู่ และการใช้เรือในการดำรงชีวิต การจับปลาในแหล่งน้ำต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเชื่อ และวัฒนธรรม ประเพณี ที่มีความคล้ายคลึงและใกล้เคียงกันมาก ซึ่งเมื่อก่อนสายน้ำเป็นแหล่งทำมาหากินร่วมกันของประชาชนทั้งสองฟากฝั่ง ไม่ได้เป็นเส้นเขตแดน กันอาณาเขตเหมือนในปัจจุบัน

การแข่งขันเรือยาวนอกจากเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีของแต่ละชุมชนทั้งสองฟากฝั่ง ในช่วงเดือนกันยายน ถึง ตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงฤดูน้ำหลาก ซึ่งชาวบ้านว่างเว้นจากการเพาะปลูก อยู่ในช่วงเทศกาลออกพรรษา ซึ่งเป็นการสร้างเสริมความแข็งแรงของร่างกาย ให้เกิดความสนุกสนาน และเชื่อว่าเป็นการถวายให้กับเจ้าแม่สองนางและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกป้องรักษา ผู้คนที่ใช้วิถีชีวิตในลำน้ำที่สำคัญนี้ ซึ่งจะปรากฏประเพณีการแข่งขันเรือยาวในชุมชนที่อยู่ตลอดลำน้ำโขง

การแข่งขันเรือยาวประเพณีของจังหวัดบึงกาฬ มีความพิเศษ นอกจากจะเป็นการแข่งขันกับชุมชนจากฝั่ง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ ผู้ชนะเลิศจากสนาม ต่างๆ ทั่วประเทศเข้าร่วมแข่งขัน โดยมีรางวัลล่อใจที่มีมูลค่าค่อนข้างสูงและมีค่าลากจูงเรือที่เหมาะสมจากสนามแข่งทั่วประเทศ นอกจากนั้น ยังมีคาราวานร้านค้าจากทั่วสารทิศให้ประชาชนที่เดินทางมาร่วมงานได้จับจ่ายใช้สอย โดยการแข่งเรือยาวประเพณี ไทย-ลาว ซึ่งถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปัจจุบันได้ดำเนินการเป็นครั้งที่ ๑๗ ซึ่งจัดขึ้นระหว่างวันที่ ๙-๑๑ กันยายน ๒๕๕๙

สำหรับเรือยาวที่ใช้ในการแข่งขัน เป็นเรือที่ขุดขึ้นจากท่อนซุงทั้งต้น ซึ่งส่วนมากทำมาจากไม้ตะเคียนซึ่งท้องถิ่นเรียกว่า “ไม้แคน” ซึ่งแต่ละชุมชนจะมีผู้ที่มีความชำนาญการในการขุดและแต่งเรือให้ สามารถวิ่งไปในลำน้ำได้อย่างรวดเร็ว โดยมีพระภิกษุสงฆ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นเสมือนผู้จัดการเรือ ดูแลรักษาเรือบริหาร

จัดการให้มีการซ่อมฝาย รวบรวมผู้คนในชุมชนในการให้การสนับสนุน รวมทั้งการให้กำลังใจหลังจากที่มีการแข่งขันเสร็จ

๒) ประเพณีสงกรานต์หลวงพ่พระใหญ่ หลวงพ่พระใหญ่ เป็นพระพุทธรูปที่มีความสำคัญยิ่ง ต่อพี่น้องประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ รวมทั้ง พี่น้องจาก สปป.ลาว เป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะพุทธศิลป์ เป็นศิลปะล้านช้างยุคแรกประดิษฐานในอุโบสถวัดโพธารามบ้านท่าไคร้ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ด้วยความเคารพนับถือและศรัทธา ชาวบ้านได้ร่วมใจกันบูรณะอุโบสถวัดโพธาราม เป็นครั้งที่สามซึ่งชาวบ้านยังคงยึดมั่นในธรรมเนียมปฏิบัติ ไม่อนุญาตให้สุภาพสตรี เข้าไปสักการะในอุโบสถ

การสงกรานต์หลวงพ่พระใหญ่ จะกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการวัดและพระภิกษุสงฆ์เห็นสมควรให้จัดขึ้นในแต่ละปี ส่วนมากเป็นสัปดาห์หลังจากวันสงกรานต์แล้วเสร็จ เพื่อเปิดโอกาสให้พี่น้องประชาชนเที่ยวสงกรานต์ ให้แล้วเสร็จ และพี่น้องที่เดินทางกลับบ้านได้พบปะกับครอบครัวในวันสงกรานต์เสร็จแล้ว ได้มาสงกรานต์สักการะหลวงพ่พระใหญ่

จากสาเหตุที่ไม่อนุญาตให้สุภาพสตรีเข้าไปสักการะในอุโบสถ จึงต้องมีวิธีการให้สุภาพสตรีได้สงกรานต์หลวงพ่พระใหญ่ โดยการสร้าง โหงหุด หรือ ฮางหุด ที่ทำจากไม้ไผ่ (ปัจจุบันเป็นท่อ พีวีซี) ให้น้ำผ่านรางไม้ไผ่ดังกล่าว ไหลไปสงกรานต์หลวงพ่พระใหญ่ ซึ่งเป็นวิธีการสงกรานต์พระพุทธรูปแบบโบราณ เนื่องจากปัจจุบันได้มีการบูรณะอุโบสถให้มีความใหญ่และสูงจากพื้นเดิมมาก ทางวัดได้ทำบันไดขนาดใหญ่ไว้เพื่อให้ประชาชนได้สงกรานต์หลวงพ่พระใหญ่ได้สะดวกมากขึ้น

ขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญของจังหวัดบึงกาฬ

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/งานประเพณีที่สำคัญ	สถานที่จัดกิจกรรม
๓๑ ธันวาคม ถึง ๑ มกราคม ของทุกปี	วันขึ้นปีใหม่/งานหนาวดีๆ ที่บึงกาฬ	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
๑๓ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๑	วันยางพารา จังหวัดบึงกาฬ	สนามหน้าที่ว่าการอำเภอเมืองบึงกาฬ ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๓	วันมาฆบูชาและงานบุญข้าวจี	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
มีนาคม ของทุกปี	วันเทศน์มหาชาติ (บุญผะเหวด)	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
๒๓ มีนาคม ของทุกปี	วันสถาปนาจังหวัดบึงกาฬ	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
๒๕ มีนาคม - ๒ เมษายน ๒๕๖๒	งานกาชาด	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
๑๓ - ๑๕ เมษายน ของทุกปี	วันสงกรานต์	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรม/งานประเพณีที่สำคัญ	สถานที่จัดกิจกรรม
สัปดาห์หลังวันสงกรานต์ ของทุกปี	ประเพณีสงฆ์น้ำหลวงพ่พระใหญ่ (แห่น้ำจัน)	วัดโพธาราม ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ
พฤษภาคมของทุกปี	บุญบั้งไฟ	อปท. ในจังหวัดบึงกาฬ
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖	วันวิสาขบูชา	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
มิถุนายน ของทุกปี	บุญซำฮะ	ทุกหมู่บ้านในจังหวัดบึงกาฬ
กรกฎาคม ของทุกปี	ประเพณีแห่เทียนพรรษา	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘	วันอาสาฬหบูชา	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
แรม ๑ ค่ำ เดือน ๘	วันเข้าพรรษา	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
สิงหาคม ของทุกปี	ประเพณีทอดเทียนพรรษา	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือนกันยายน	การแข่งขันเรือยาวประเพณีไทย-ลาว-เวียดนาม	บริเวณถนนข้าวเม่าริมโขง
แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙	บุญข้าวประดับดิน	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
เดือน ๑๐	บุญสลากภัต	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
วันออกพรรษา ของทุกปี	ชมปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค	วัดอาฮงศิลาวาส ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ, ตำบล ท่าสีกะ อำเภอบึงโขงหลงและตำบล ปากคาด อำเภอปากคาด
ตุลาคม ของทุกปี	เทศกาลบูชาพญานาค/ไหลเรือไฟท้องถิ่น	อำเภอบุ่งคล้า/อำเภอบึงโขงหลง
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑	ประเพณีออกพรรษา	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
ตุลาคมของทุกปี	ประเพณีแห่แม่พระ (ศาสนาคริสต์)	บ้านห้วยเลี้ยวมือ ตำบลหนองเติน อำเภอบุ่งคล้า
แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒	บุญกฐิน	วัดทุกแห่งในจังหวัดบึงกาฬ
ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒	ประเพณีลอยกระทง	ถนนข้าวเม่าริมโขง ตำบลบึงกาฬ
พฤศจิกายน ของทุกปี	ประเพณีสักการะศาลเจ้าแม่สองนาง	ศาลเจ้าแม่สองนาง ตำบลบึงกาฬ
ธันวาคม ของทุกปี	บุญเข้ากรรม	วัดที่มีความพร้อมในด้านสถานที่ใน จังหวัดบึงกาฬ
๓๑ ธันวาคม ถึง ๑ มกราคม ของทุกปี	กิจกรรมส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่	วัดบุพพาราชสโมสร ตำบล บึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ (ข้อมูล ณ สิงหาคม ๒๕๖๒)

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัด ด้านหัตถกรรม/ช่างฝีมือ ด้านอาหาร ด้านศิลปะการแสดง และดนตรี ประกอบด้วย

ด้านหัตถกรรม/ช่างฝีมือ

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทอผ้ามัดหมี่ บ้านหนองซ้องคำ	๑๐	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๒	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านสะง้อ	๒	หอคำ	เมืองบึงกาฬ
๓	กลุ่มทอผ้าบ้านโพธิ์ทอง	๙	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๔	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้า	๑๐	หนองเลิง	เมืองบึงกาฬ
๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านโนนศิลา	๔	โคสี	เมืองบึงกาฬ
๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอเสื้อโพธิ์ทอง	๙	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอเสื้อตำบลโคสี	๓	โคสี	เมืองบึงกาฬ
๘	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากพลาสติก	๖	บึงกาฬ	เมืองบึงกาฬ
๙	กลุ่มทอเสื่อกก	๓	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๑๐	กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านสมัยสำราญ	๓	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๑๑	กลุ่มทอผ้าขาวม้า	๗	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๑๒	กลุ่มจักสานตะกร้าพลาสติกชัยพร	๑๑	ชัยพร	เมืองบึงกาฬ
๑๓	กลุ่มรูปปั้นมังกร-พญานาค จากขี้เลื่อย	๑๐	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๑๔	กลุ่มทอเสื่อพื้นเมือง	๔	วังชมภู	พรเจริญ
๑๕	กลุ่มแกะกลึงเฟอร์นิเจอร์จากไม้	๔	วังชมภู	พรเจริญ
๑๖	กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านโนนสวาท	๔	วังชมภู	พรเจริญ
๑๗	กลุ่มอาชีพทอผ้าตำบลดอนหญ้านาง	๑	ดอนหญ้านาง	พรเจริญ
๑๘	กลุ่มทอผ้าป่าแฝก	๕	ป่าแฝก	พรเจริญ
๑๙	กลุ่มทอผ้าบ้านหนองหม่ม	๒	ศรีชมภู	พรเจริญ
๒๐	กลุ่มจักสานผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	๖	ป่าแฝก	พรเจริญ
๒๑	กลุ่มจักสานกระติบข้าว	๑๕	โซ่	โซ่พิสัย
๒๒	กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่	๘	บัวตุ่ม	โซ่พิสัย
๒๓	กลุ่มตัดเย็บผ้าห่มบ้านโนนมันปลา	๑๐	โซ่	โซ่พิสัย
๒๔	กลุ่มทอเสื่อด้วยกกและไหล	๑๕	โซ่	โซ่พิสัย
๒๕	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้าและแปรรูปผ้า	๑๔	ศรีชมภู	โซ่พิสัย
๒๖	กลุ่มทอเสื่อด้วยกก	๘	โซ่	โซ่พิสัย
๒๗	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากรากไม้บ้านดอนเสียด	๔	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๒๘	กลุ่มผลิตภัณฑ์รากไม้กลางดงศรีชมภู	๖	ศรีชมภู	โซ่พิสัย
๒๙	กลุ่มทอผ้าบ้านสามหนอง	๙	บัวตุ่ม	โซ่พิสัย
๓๐	กลุ่มจักสานและทอเสื่อบ้านเหล่าทองสามัคคี	๙	เหล่าทอง	โซ่พิสัย
๓๑	กลุ่มทอผ้าบ้านโพธิ์ทอง	๓	หนองพันทา	โซ่พิสัย

๓๒	กลุ่มจักสานคล้าบ้านทองหลาง	๗	เหล้าทอง	โซ่พิสัย
๓๓	กลุ่มทอเสื่อบ้านหนองตะไก้	๑๑	โซ่	โซ่พิสัย
๓๔	กลุ่มทอผ้าขาวม้า	๕	เหล้าทอง	โซ่พิสัย
๓๕	กลุ่มจักสานบ้านแสงทอง	๘	เหล้าทอง	โซ่พิสัย
๓๖	กลุ่มโนนอุดมไม้กวาด	๓	บัวตูม	โซ่พิสัย
๓๗	กลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่บ้านท่าสาวท	๙	โซ่	โซ่พิสัย
๓๘	กลุ่มไม้กวาดโนนสมบูรณ์	๑๓	บัวตูม	โซ่พิสัย
๓๙	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้	๑	ป่งไฮ	เซกา
๔๐	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสาน	๑๐	ท่าสะอาด	เซกา
๔๑	กลุ่มทอผ้าย้อมครามบ้านดงสาร	๖	ซาง	เซกา
๔๒	กลุ่มจักสานและทำสิ่งประดิษฐ์	๑๒	น้ำจั้น	เซกา
๔๓	กลุ่มทอผ้ามัดหมี่	๑๐	บ้านด้อง	เซกา
๔๔	กลุ่มเย็บผ้าบ้านโนนสวนหม่อน	๕	บ้านด้อง	เซกา
๔๕	กลุ่มสานกระเป๋าสานพลาสติก	๕	บ้านด้อง	เซกา
๔๖	กลุ่มแปรรูปเฟอร์นิเจอร์ไม้ยางพารา บ้านทรัพย์วังทอง	๑๗	เซกา	เซกา
๔๗	กลุ่มทอผ้าบ้านบะยาวใต้	๑๐	หนองยอง	ปากคาด
๔๘	กลุ่มกระเป๋าสานพลาสติก บ้านโนนสำราญ	๒	นาดง	ปากคาด
๔๙	กลุ่มสานกระติ๊บข้าวบ้านท่ากลิ้ง	๓	นาแก้ง	ปากคาด
๕๐	กลุ่มอาชีพหัตถกรรมต่อไม้ บ้านโนนทรายทอง	๑๐	โนนศิลา	ปากคาด
๕๑	กลุ่มทอเสื่อปิกนิก	๖	นาดง	ปากคาด
๕๒	กลุ่มทอเสื่อกกบ้านสมสนุก	๔	สมสนุก	ปากคาด
๕๓	กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้ไผ่	๙	ปากคาด	ปากคาด
๕๔	กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่	๑	ปากคาด	ปากคาด
๕๕	กลุ่มไม้กวาดดอกแหมบ้านโนนศิลา	๑๑	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๕๖	กลุ่มไม้กวาดดอกแหมบ้านนาสาร	๑๒	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๕๗	กลุ่มทอผ้าขาวม้าบ้านสว่างพัฒนา ม.๑๓	๑๓	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๕๘	กลุ่มทอผ้าสไบ	๖	ดงบัง	บึงโขงหลง
๕๙	กลุ่มทอผ้าบ้านโนนสว่างเหนือ	๑๑	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๐	กลุ่มพานบายศรี	๔	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๑	กลุ่มทอเสื่อบ้านโนนสวรรค์	๑๐	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๒	กลุ่มทอผ้าไหม	๑	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๖๓	กลุ่มทอผ้าสไบบ้านหนองสิม	๙	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง

๖๔	กลุ่มโครงการส่งเสริมศิลปาชีพ บ้านโชคอำนวย	๑๐	ทำดอกคำ	บึงโขงหลง
๖๕	กลุ่มทอผ้าขาวม้าผ้าฝ้าย	๒	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๖๖	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้าางชมภู ม.๗	๗	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๖๗	กลุ่มทอผ้ามัดหมี่	๑๐	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๖๘	กลุ่มเย็บเศษผ้าแปรรูปบ้านนาสิงห์	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๖๙	กลุ่มทอเสื่อกกพื้นบ้าน	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๐	กลุ่มทอผ้าพื้นบ้านบ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๑	กลุ่มถักไหมพรม	๑	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๗๒	กลุ่มผ้าฝ้ายทอมือนาสิงห์	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๓	กลุ่มจักสานบ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๔	กลุ่มทอผ้าที่กระตุกลึงหัตถ์	๑	นาสิงห์	ศรีวิไล
๗๕	กลุ่มทอผ้าว่างกรอบรูป	๙	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๗๖	กลุ่มทอผ้าพื้นบ้าน	๑๐	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๗๗	กลุ่มจักสานไม้ไผ่คำแคนพัฒนา	๖	นาแสง	ศรีวิไล
๗๘	กลุ่มทอผ้าขาวม้า	๑๐	นาแสง	ศรีวิไล
๗๙	กลุ่มทอเสื่อพื้นบ้าน	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๐	กลุ่มทอผ้าบ้านนาสะแบงสามัคคี	๓	นาสะแบง	ศรีวิไล
๘๑	กลุ่มทอเสื่อกก	๔	นาสะแบง	ศรีวิไล
๘๒	กลุ่มทอผ้าบ้านนาสะแบงทุ่ง	๒	นาสะแบง	ศรีวิไล
๘๓	กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง	๗	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๘๔	กลุ่มทอเสื่อบ้านนาสิงห์	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๕	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติก	๘	นาแสง	ศรีวิไล
๘๖	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติกโนนม่วง	๗	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๘๗	กลุ่มจักสานลอบบ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๘	กลุ่มจักสานกระโถ้ง บ้านนาทรายสามัคคี	๔	นาสิงห์	ศรีวิไล
๘๙	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติกบ้านอุ้มคำ	๗	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๙๐	กลุ่มทอผ้าบ้านเกษมสามัคคี	๙	นาแสง	ศรีวิไล
๙๑	กลุ่มจักสานบ้านเกษมสามัคคี	๙	นาแสง	ศรีวิไล
๙๒	กลุ่มทอเสื่อบ้านเกษมสามัคคี	๙	นาแสง	ศรีวิไล
๙๓	กลุ่มสานตะกร้าพลาสติกบ้านเกษมสามัคคี	๙	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๙๔	กลุ่มจักสานต้นคล้าบ้านหาดแอ	๓	โคกกวาง	บึงคล้า
๙๕	กลุ่มจักสานบ้านนาจาน	๔	บึงคล้า	บึงคล้า
๙๖	กลุ่มจักสานบ้านหนองเตินท่า	๑	หนองเติน	บึงคล้า
๙๗	กลุ่มจักสานบ้านหนองเตินเหนือ	๒	หนองเติน	บึงคล้า

๙๘	กลุ่มจักสานบ้านบุงคล้าทุ่ง	๒	บุงคล้า	บุงคล้า
๙๙	กลุ่มผลิตไม้กวาดจากดอกแฉะ	๕	หนองเต็น	บุงคล้า
๑๐๐	กลุ่มไม้กวาดดอกหญ้าบ้านบุงคล้าม.๑	๑	บุงคล้า	บุงคล้า
๑๐๑	กลุ่มตะกร้าพลาสติกบ้านบุงคล้าม.๒	๒	บุงคล้า	บุงคล้า
๑๐๒	กลุ่มตะกร้าพลาสติกบุงคล้าเหนือม.๓	๓	บุงคล้า	บุงคล้า
๑๐๓	กลุ่มจักสานบ้านสมพร	๘	โคกกวาง	บุงคล้า
๑๐๔	กลุ่มผลิตไม้กวาดดอกหญ้า บ้านบึงสำราญ	๙	โคกกวาง	บุงคล้า

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

ด้านอาหาร

ลำดับที่	รายการ	หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ
๑	ข้าวเปียกเส้น	๑	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทำปลาร้า บ้านโพธิ์ทอง ม.๙	๙	โนนสมบูรณ์	เมืองบึงกาฬ
๓	กลุ่มขนมกล้วยแปรรูป	๕	โคสี	เมืองบึงกาฬ
๔	ชาลาเปาตู้ใจเจ้าเก่า	๑	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๕	ไข่เค็มสมุนไพรปั่นดินโพน	๖	หนองเลิง	เมืองบึงกาฬ
๖	กลุ่มทำแซนวิสปิ้งกรอบ	๖	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๗	ขนมไทย ต รุ่งเรือง	๗	คำนาดี	เมืองบึงกาฬ
๘	ฉ่ำก๊วยวชิราภรณ์	๗	โนนสว่าง	เมืองบึงกาฬ
๙	กลุ่มไข่เค็มเศรษฐกิจพอเพียง บ้านท่าไคร้	๕	บึงกาฬ	เมืองบึงกาฬ
๑๐	ปลาต้ม ปลาร้า	๑๔	โซ่	โซ่พิสัย
๑๑	กลุ่มวิสาหกิจผลิตเห็ดบ้านโนนโพธิ์ศรี	๑	หนองพันทา	โซ่พิสัย
๑๒	กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารจากปลา	๑๒	โซ่	โซ่พิสัย
๑๓	กลุ่มสตรีทำกล้วยฉาบหลายรส	๓	น้ำจั้น	เซกา
๑๔	กล้วยกรอบแม่กิ่ง	๒	ศรีชมภู	พรเจริญ
๑๕	ข้าวเม่าแปรรูปดาราแม่น้อย	๙	ปากคาด	ปากคาด
๑๖	กลุ่มแปรรูปถนอมอาหารบ้านสมสนุก	๔	สมสนุก	ปากคาด
๑๗	กลุ่มปลาร้าบอง	๑	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๑๘	กลุ่มน้ำพริกหนังเค็ม	๓	ดงบัง	บึงโขงหลง
๑๙	กลุ่มปลาร้าบองสุก	๑๐	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๒๐	กลุ่มขนมทองม้วนแม่เจริญ	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๑	กลุ่มข้าวเปียกสมุนไพรบ้านนาสิงห์ รุ่งเรือง	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล

๒๒	กลุ่มขนมดอกจอกสมุนไพร	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๓	กลุ่มกล้วยฉาบสมุนไพร	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๔	กลุ่มแปรรูปปลาน้ำจืด	๑	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๒๕	กลุ่มข้าวกล้องบ้านแสงสาคร	๗	นาแสง	ศรีวิไล
๒๖	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวกล้อง	๗	นาแสง	ศรีวิไล
๒๗	อารยาแปรรูปข้าวไรซ์เบอร์รี่	๘	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๘	ขนมไทยแม่หมวย	๓	นาสิงห์	ศรีวิไล
๒๙	พิชชาเฮาส์ดีลิเชียส	๑๑	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๓๐	กลุ่มขนมไทยคุณเก๋	๑๑	ศรีวิไล	ศรีวิไล

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ

ด้านศิลปะการแสดงและดนตรี

ลำดับที่	รายการ	ตำบล	อำเภอ
๑	วงโปงลางโรงเรียนอนุบาล บึงกาฬวิศิษฐ์อำนวยศิลป์	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ
๒	วงโปงลางโรงเรียนหนองเซิงวิทยาคม	โนนสว่าง	เมืองบึงกาฬ
๓	วงเทพบุตรกลองยาว	นาสวรรค์	เมืองบึงกาฬ
๔	คณะกลองยาวขวัญใจวัยซิ่ง	นาสวรรค์	เมืองบึงกาฬ
๕	คณะกลองยาวสิงห์เจ็ดสาวด์	นาสิงห์	ศรีวิไล
๖	วง ค คนศรีวิไล	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๗	วงหมอลำพื้นบ้านหมอลำบัวลอย	ศรีวิไล	ศรีวิไล
๘	คณะกลองยาวบ้านบึงคล้าทุ่ง	บึงคล้า	บึงคล้า
๙	คณะกลองยาวรุ่งเรืองศิลป์	เซกา	เซกา
๑๐	คณะลำดวนซิ่ง	เซกา	เซกา
๑๑	คณะกลองยาว ส.สำราญทอง	นาดง	ปากคาด
๑๒	คณะ ท.พินทอง (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด
๑๓	คณะทุ่งสว่างพินแคน (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด
๑๔	คณะ ธ. พินแคนลำโขง (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด
๑๕	คณะรวมศิลป์พินเอก (กลองยาว)	ปากคาด	ปากคาด
๑๖	คณะพินหัวโนนบก (กลองยาว)	โนนศิลา	ปากคาด
๑๗	คณะเพชรภูลังกา (หมอลำซิ่ง)	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๑๘	คณะบัวตูมบัวบาน (หมอลำซิ่ง)	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๑๙	คนพอติวิถีไทย	โพธิ์หมากแข้ง	บึงโขงหลง
๒๐	โรงเรียนผู้สูงอายุ (เทศบาลตำบลบึงโขงหลง)	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๒๑	วงโปงลางโรงเรียนบึงโขงหลงวิทยา	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

ด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ ได้มีการสำรวจ

ลำดับที่	รายการ	ตำบล	อำเภอ
๑	สิมอีสาน วัดจอมทองธรรมคุณ	หอค้า	เมืองบึงกาฬ
๒	พระพุทธรูปโบราณ วัดป่าสุทธินาราม	หนองเซิง	เมืองบึงกาฬ
๓	หลักศิลาจารึก วัดโพธิ์ชัยนิมิต	หอค้า	เมืองบึงกาฬ
๔	เรือเหล็กโบราณ วัดโพธาราม	บึงกาฬ	เมืองบึงกาฬ
๕	หอรบขังไม้ และธรรมาสันไม้ วัดสว่างสำราญธรรมคุณ	หนองเซิง	เมืองบึงกาฬ
๖	แหล่งโบราณคดีบ้านห้วยสามยอดเทวกุล	โป่งเปือย	เมืองบึงกาฬ
๗	แหล่งโบราณคดีวัดใหม่พัฒนาภิบาล	เซกา	เซกา
๘	แหล่งโบราณคดีบ้านคำเตาะ-เราะ	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๙	แหล่งโบราณคดีบ้านนางัว่ม	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๑๐	แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเค็ง	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๑๑	แหล่งโบราณคดีวัดป่าสุทธาวาส	โซ่	โซ่พิสัย
๑๒	แหล่งโบราณคดี วัดภูโบราณ แหล่งนายปั่น	บัวตูม	โซ่พิสัย
๑๓	แหล่งโบราณคดีบ้านโนนเค็ง	คำแก้ว	โซ่พิสัย
๑๔	แหล่งโบราณคดีบ้านดอนกลาง	บึงโขงหลง	บึงโขงหลง
๑๕	สิมอีสาน วัดศรีโคตรเจริญธรรม	หนองเติน	บุ่งคล้า
๑๖	แหล่งโบราณคดีวัดสุทธินาราม	ปากคาด	ปากคาด
๑๗	แหล่งโบราณคดีเนินป่าแฝก	ป่าแฝก	พรเจริญ
๑๘	ตุ๊กตาจีนโบราณ วัดเวฬุวัน	ชุมภูพร	ศรีวิไล
๑๙	แหล่งโบราณคดีบ้านนาพาน	วิศิษฐ์	เมืองบึงกาฬ

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒)

๑.๓ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและโดดเด่นในจังหวัด

๑) วัดโพธาราม อำเภอเมืองบึงกาฬ วัดโพธาราม บ้านท่าไคร้ ตำบลบึงกาฬ อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัด บึงกาฬ เป็นวัดที่มีพระพุทธรูปที่มีความสำคัญ เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบึงกาฬ คือ หลวงพ่อพระใหญ่ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ขนาดหน้าตักกว้าง ๒ ศอก ๑ คืบ ๔ นิ้ว (๕ ฟุต ๔ นิ้ว) ความสูง ๓ ศอก ๑ คืบ (๗ ฟุต) ศิลปะสมัยล้านช้าง น่าจะเป็นพระพุทธรูปโลหะที่มีการฉาบปูนโอบไว้ ภายหลังได้ทำสีทองทับเพื่อป้องกันองค์พระชำรุด เนื่องจากการสรงน้ำองค์หลวงพ่อพระใหญ่เป็นประจำทุกปี การทำบุญสักการะหลวง พ่อพระใหญ่ ชาวบ้านได้กำหนดจัดขึ้นปีละ ๒ ครั้ง ได้แก่ งานประเพณีบุญเดือนสามหรือบุญข้าวจี ชาวบ้านจะ พร้อมใจกันทำปราสาทผึ้งจำนวน ๒ หลังมาถวายด้วย และงานประเพณีสงกรานต์ สรงน้ำหลวงพ่อพระใหญ่ ในวันเสาร์และอาทิตย์ หลังเทศกาลสงกรานต์หนึ่งสัปดาห์

ภาพ: หลวงพ่อพระใหญ่ วัดโพธาราม อำเภอเมืองบึงกาฬ

๒) วัดอาฮงศิลาวาส อำเภอเมืองบึงกาฬ ตั้งอยู่บนเนื้อที่ประมาณ ๘๐ ไร่ บ้านอาฮง ตำบลโคสี อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ห่างจากอำเภอเมืองบึงกาฬ ๒๑ กิโลเมตร วัดอาฮงศิลาวาส เป็นวัดเก่าแก่แต่ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่า เริ่มก่อตั้งขึ้นเมื่อใด จากคำบอกเล่า ทราบแต่เพียงว่าเดิมเป็นสำนักสงฆ์ และเนื่องจากวัดตั้งอยู่ในป่าที่รกทึบ จึงเรียกว่า “วัดป่า” หลวงพ่อลุน เป็นผู้ก่อตั้ง ได้มรณะไปเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๖ ด้วยโรคชรา หลังจากนั้นเป็นต้นมาก็ไม่มีพระภิกษุสงฆ์มาจำพรรษาอีกเลย จะมีเพียงพระธุดงค์ที่จาริกผ่านมาพักบำเพ็ญเพียรภาวนาชั่วครั้งชั่วคราว ภายในวัดอาฮงศิลาวาสจะมีแก่งอาฮง เป็นแก่งหินกลางลำน้ำโขงบริเวณหน้าวัดอาฮงศิลาวาสบ้านอาฮง ตำบลหอคำ อำเภอเมืองบึงกาฬ ถือว่าเป็นจุดของแม่น้ำที่มีความลึกสุดกระแสน้ำบริเวณแก่งอาฮงจะไหลเชี่ยวมากในฤดูน้ำหลากและมีกระแสน้ำไหลวนเป็นรูปกรวยขนาดใหญ่ เชื่อกันว่าเป็น “สะดือแม่น้ำโขง” และในฤดูน้ำลดสามารถมองเห็นแก่งได้ในช่วงเดือนมีนาคม - พฤษภาคมของ ทุกปี และกลุ่มหินที่ปรากฏบริเวณแก่งอาฮงจะมีชื่อเรียกตามลักษณะของหิน เช่น หินลิ้น หินนาค หินปลาแซ่ ถ้าปลาว่ายน้ำนอกจากเป็นสถานที่พักผ่อนและท่องเที่ยวแล้วเป็นสถานที่เกิดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือ บั้งไฟพญานาค จะเกิดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งปฏิทินไทยตรงกับปฏิทิน สปป.ลาว

ภาพ: วัดอาฮงศิลาวาส อำเภอเมืองบึงกาฬ

๓) ศาลเจ้าแม่สองนาง อำเภอเมืองบึงกาฬ ศาลเจ้าแม่สองนาง จะเป็นศาลที่ผู้คนใน แถบลุ่มแม่น้ำโขง ให้ความเคารพศรัทธา ในตัวเมืองใหญ่ ๆ ที่อยู่ริมแม่น้ำโขง จะมีศาลเจ้าแม่สองนางให้คนกราบไหว้บูชาเสมอ เช่น ศาลเจ้าแม่สองนางวัดหายโศก จังหวัดหนองคาย ศาลเจ้าแม่สองนาง จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น แต่ประวัติความเป็นมาของเจ้าแม่สองนาง ในแต่ละท้องถิ่นที่มีการเล่าขานแตกต่างกันไปแต่เนื้อหาหลักจะตรงกัน ก็คือ เป็นกษัตริย์ หรือ ชาวล้านช้าง ที่มีลูกสาวสองคน อพยพหนีข้าศึก ล่องมาตามแม่น้ำโขง แล้วประสบอุบัติเหตุ เสียชีวิต แล้วกลายเป็นพญานาคคอยปกป้องรักษา ผู้คนที่อาศัยลำนํ้าโขงในการทำมาหากิน ค้าขาย หรือเดินทาง ทำให้เป็นที่เคารพศรัทธา ของประชาชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง

ภาพ: ศาลเจ้าแม่สองนาง อำเภอเมืองบึงกาฬ

๔) ภูทอก อำเภอสรีวิไล เป็นที่ตั้งของวัดเจติยาศรีวิหาร (วัดภูทอก) อยู่ในเขตบ้านคำแคน ตำบลนาแสง อำเภอสรีวิไล ภูทอกมี ๒ ลูกคือภูทอกใหญ่ และภูทอกน้อยส่วนที่นักแสวงบุญและนักท่องเที่ยวทั่วไปสามารถชมได้คือภูทอกน้อยมีสะพานไม้และบันไดขึ้นชมทัศนียภาพรอบ ๆ ภูทอกทั้งหมดมี ๗ ชั้น เหมือนทางขึ้นสู่สรวงสวรรค์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธรักษ์

ภาพ: ภูทอก อำเภอสรีวิไล

๕) วัดสว่างอารมณ์ (วัดถ้ำศรีธน) ตั้งอยู่ที่ตำบลปากคาด อำเภอปากคาด วัดตั้งอยู่บริเวณเนินเขา ภายในบริเวณวัดมีโขดหิน หน้าผา ลานหิน มีต้นไม้ปกคลุมทั่วไปเป็นที่ร่มรื่นมีลำธารเล็กๆ ไหลผ่านอุโบสถทรงระฆังคว่ำ ตั้งอยู่บนเนินสูงภายในเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ บนอุโบสถสามารถมองเห็นทิวทัศน์รอบด้านทั้งทางฝั่งไทยและฝั่งลาว

ภาพ: วัดสว่างอารมณ์ (วัดถ้ำศรีธน) อำเภอปากคาด

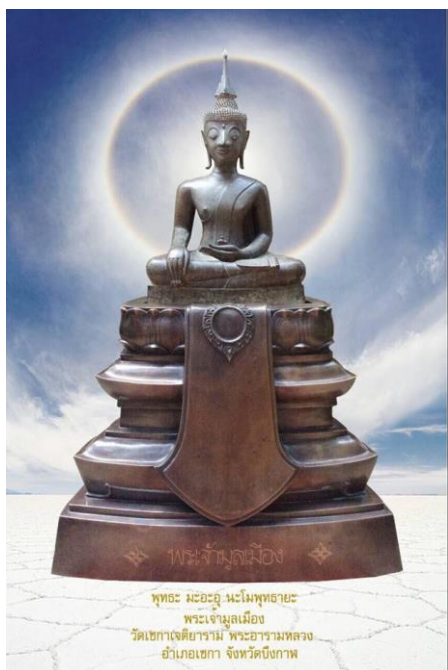

๖) **วัดสังขลิการาม อำเภอลำทะเมนชัย** เป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจ้าแสนสามหมื่น ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสร้างในสมัยเชียงแสนเป็นราชธานี ประมาณ ๘๐๐ ปีมาแล้ว เจ้าอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ ได้อัญเชิญพระเจ้าแสนสามหมื่น มาประดิษฐานไว้ในหอไตร (เวียงจันทน์) ในขณะที่นครเวียงจันทน์นั้นทำสงครามกับข้าศึก ชาวบ้านจึงนำพระพุทธรูป พระสุก พระเสริม พระใส พระแสน และพระเสียง หลบข้าศึกล่องแพตามลำน้ำจันทน์มาเรื่อย ๆ เกิดแพแตก แผ่นพระสุกตกลงไปในน้ำ ที่บริเวณนั้นชาวบ้านจึงเรียกว่าบ้านวินแผ่นและเมื่อล่องเรือมาถึงปากน้ำจันทน์เกิดแพแตกอีก พระสุกได้ตกลงน้ำได้สูญหายไป บริเวณพระสุกตกน้ำนั้นเรียกว่าวินสุก ต่อมาเมื่อซ่อมแพเสร็จแล้วจึงนำแพล่องมาถึงโพนพิสัย ชาวโพนพิสัยจึงอัญเชิญพระเจ้าแสนสามหมื่นกับพระเสียงไว้ที่วัดนิโคตร และเมื่อแพได้ล่องมาถึงหนองคายชาวหนองคายจึงได้อัญเชิญพระใสประดิษฐานไว้ที่วัดโพธิ์ชัย ส่วนพระเสริมนั้นได้อัญเชิญไปประดิษฐานที่วัดประทุมวนาราม กรุงเทพฯ เจ้าอธิการจันทน์ มังศรี ได้ไปอัญเชิญพระเจ้าแสนสามหมื่นจากโพนพิสัยมาประดิษฐานไว้ที่บ้านโศ

ภาพ : วัดสังขลิการาม อำเภอลำทะเมนชัย

๗) **วัดเชกาเจติยาราม (พระอารามหลวง) อำเภอยางชุมน้อย** เป็นวัดที่ประดิษฐานพระเจ้านุโลมเมืองเชกาและพระธาตุกุดตูญ วัดบ้านเชกา นามเดิมชื่อ วัดสันติมาวัน ตั้งอยู่เลขที่ ๓๘ หมู่ ๑๑ บ้านดงไร่ ตำบลเชกา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดหนองคาย วัดนี้มีเนื้อที่ ๙๓ ไร่เศษ เป็นป่าธรรมชาติทั้งหมด เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ พระอาจารย์ประสงค์ ฐิริปัญญา (พระราชาคณะสาวิตรี หรือ หลวงปู่เทพพา ฐิริปัญญา ในปัจจุบัน) มาปักกลดที่ป่าดงไร่แห่งนี้ ได้มีนิมิตว่าคนแก่ ๕-๖ คน นำพาไปขุดไหเงิน เหมือนคนแก่เหล่านั้นอยากให้นำมาตั้งวัดตรงนี้ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ หลวงปู่จึงตัดสินใจมาตั้งวัดและมาจำพรรษาที่ป่าแห่งนี้ พระครูคุณนทีคุณารักษ์ เจ้าคณะอำเภอยางชุมน้อย ได้ตั้งชื่อวัดแห่งนี้ว่า วัดสันติมาวันและหลวงปู่อยู่จำพรรษา ตั้งแต่นั้นเรื่อยมา วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้รับอนุญาตให้สร้างวัด เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้รับอนุญาตเปลี่ยนจากชื่อวัดสันติมาวันเป็นวัดบ้านเชกา เพื่อรักษาประวัติศาสตร์ของถิ่นนี้ และเพื่อประดิษฐานพระเจ้านุโลมเมืองเชกา เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเป็นวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาได้รับอนุญาตจากมหาเถรสมาคม ในการประชุมมหาเถรสมาคมครั้งที่ ๑/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๒ ให้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วัดเชกาเจติยารามและได้รับการยกฐานะเป็นพระอารามหลวง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕

ภาพ : วัดเชกาเจติยาราม (พระอารามหลวง) อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

๘) น้ำตกถ้ำพระ หรือน้ำตกถ้ำพระภูว ตั้งอยู่บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูว บ้านถ้ำพระ ตำบล
โสกเก้ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ ๓ ชั้น ที่ไหลอยู่บนภูเขาหินทรายขนาดใหญ่
เป็นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมความงามของน้ำตก นอกจากนี้ยังมีแอ่งน้ำ
ขนาดใหญ่และร่องน้ำที่สามารถเล่นเป็นสไลเดอร์ได้ ทำให้เล่นน้ำกันในลำธารกันอย่างสนุกสนาน แต่น้ำตกจะ
มีน้ำมากในฤดูฝนช่วงเดือนกรกฎาคม-ต้นตุลาคม เท่านั้น หากมาในช่วงเดือนอื่นน้ำค่อนข้างน้อยมาก

ภาพ : น้ำตกถ้ำพระ ตำบลโสกก่าม อำเภอลือเสาะ จังหวัดบึงกาฬ

๙) น้ำตกเจ็ดสี เป็นน้ำตกอีกแห่งที่อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูวัว อำเภอลือเสาะ จังหวัดบึงกาฬ น้ำตกเจ็ดสี เดิมเรียกว่าน้ำตกห้วยกะอาม ซึ่งเกิดจากธารน้ำของห้วยกะอาม เป็นน้ำตกจากหน้าผาสูงแล้วเกิดเป็นละอองไอน้ำกระทบกับแสงแดดทำให้เกิดสีต่างๆ ขึ้น จึงเรียกน้ำตกเจ็ดสี มีทั้งหมด ๓ ชั้น ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่บ้านดอนเสียด หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านดง อำเภอลือเสาะ การเดินทางไปน้ำตกเจ็ดสี เดินทางจากบ้านชัยพร-ทุ่งทราย จก-ดอนเสียด ระยะทาง ๒๒ กิโลเมตร และแยกซ้ายไปน้ำตกเจ็ดสีอีกประมาณ ๖ กิโลเมตร

น้ำตกเจ็ดสี ตำบลบ้านด้อง อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ

๑.๔ ข้อมูลด้านศาสนาในจังหวัดบึงกาฬ

จำนวนศาสนสถานในจังหวัดบึงกาฬ

ศาสนสถาน					รวม (แห่ง)
พุทธ (แห่ง)	อิสลาม (แห่ง)	คริสต์ (แห่ง)	พราหมณ์-ฮินดู (แห่ง)	ซิกข์ (แห่ง)	
๔๒๓	๑	๓๗	-	-	๔๖๐

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ

(ข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๖๒)

(๑) ข้อมูลด้านศาสนาพุทธ

จำนวนวัด (รวม) ๔๒๓ แห่ง แบ่งเป็น วัดหลวง ๑ แห่ง วัดราษฎร์ ๔๒๒ แห่ง

รายนามคณะสงฆ์ (ระดับจังหวัด)

ที่	รายนามเจ้าคณะระดับ จังหวัด/นิกาย	วัด/อำเภอ	รายนามรองเจ้าคณะ ระดับจังหวัด/นิกาย	วัด/อำเภอ
๑	พระราชาภวนาโสมณ (มหานิกาย)	วัดเชกาเจติยาราม (พระอารามหลวง) อ.เซกา	๑.พระพุทธิสารมณี (มหานิกาย) ๒.พระบวรปริยัติกิจ (มหานิกาย)	๑.วัดบุพพราชสโมสร อ.เมืองบึงกาฬ ๒.วัดไตรภูมิ อ.เซกา
๒	พระวิบูลธรรมภาน (วงศ์ศักดิ์ พุทธาจาโร) (ธรรมยุต)	วัดป่าสุเมขนัน- ทาราม อ.พรเจริญ	-	-

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ

(ข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๖๒)

รายนามคณะสงฆ์ (ระดับอำเภอฝ่ายมหานิกาย)

ที่	รายนามเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ
๑	พระครูโอภาสธรรมรส (มหานิกาย)	วัดโชติธรรมมาร อำเภอเมืองบึงกาฬ
๒	พระครูประสิทธิ์ธรรมาภิวัฒน์ (มหานิกาย)	วัดเชกาเจติยาราม อำเภอเซกา
ที่	รายนามเจ้าคณะ	วัด/อำเภอ

	ระดับอำเภอ/นิกาย	
๓	พระครูกัลยาณวัตร (มหานิกาย)	วัดสุวรรณาราม อ.โซ่พิสัย
๔	พระครูสุวัฒนชัยกิจ (มหานิกาย)	วัดสว่างวารี อ.บึงโขงหลง
๕	พระครูสุจิตโชติคุณ	วัดบึงสาราษฎร์ อ.บุ่งคล้า
๖	พระครูโอสถพัฒนา นุกูล (มหานิกาย)	วัดสว่างพัฒนา อ.ปากคาด
๗	พระครูวรวัฒน์คณารักษ์ (มหานิกาย)	วัดป่าวิเวกธรรมคุณ อ.พรเจริญ
๘	พระครูอุดมธรรมมงคล (มหานิกาย)	วัดมงคลสามัคคี อ.ศรีวิไล

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ
(ข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๖๒)

(ระดับอำเภอฝ่ายธรรมยุต)

ที่	รายนามเจ้าคณะ ระดับอำเภอ/นิกาย	วัด/อำเภอ
๑	พระครูสุทธิธรรมญาณ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอเมืองบึงกาฬ (ธ)	วัดป่าเทพวิมุต อ.เมืองบึงกาฬ
๒	พระครูประโชติธรรมคุณ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอเซกา(ธ)	วัดเนินแสงทอง อ.เซกา
๓	พระครูสิริธรรมมานุกร (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอโซ่พิสัย-ปากคาด(ธ)	วัดถ้ำจันทน์ อ.โซ่พิสัย
๔	พระครูวิมลธรรมาภรณ์ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอบุ่งคล้า-บึงโขงหลง(ธ)	วัดขันตีวนาราม อ.บึงโขงหลง
๕	พระครูประภัสสรวิริคุณ (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอศรีวิไล(ธ)	วัดสุตเขตแดน-สยาม อ.เมืองบึงกาฬ
๖	พระครูปิยธรรมสุนทร (ธรรมยุต) เจ้าคณะอำเภอพรเจริญ(ธ)	วัดดอนขุนทอง อ.พรเจริญ

ที่มา : สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดบึงกาฬ
(ข้อมูล ณ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒)

ข้อมูลด้านศาสนาอิสลาม

ที่	ชื่อ	อำเภอ	จำนวน/แห่ง
๑	มัสยิดอัสศอบีร์น	ปากคาด	๑

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ
(ข้อมูล ณ วันที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒)

ศาสนาคริสต์ จำนวน(รวม) ๒๑ แห่ง แยกเป็นรายอำเภอ

ที่	อำเภอ	นิภาย(ระบุจำนวนแห่ง)			รวม(แห่ง)
		โรมันคาทอลิก	โปรเตสแตนต์	อื่นๆ(ถ้ามี)	
๑	เมืองบึงกาฬ	๔	๕	-	๙
๒	บุงคล้า	๒	๑	-	๓
๓	เซกา	๓	๓	-	๖
๔	พรเจริญ	๑	๑	-	๒
๕	ศรีวิไล	๑	๑	-	๒
๖	บึงโขงหลง	๓	๓	-	๖
๗	โซพิสัย	๓	๔	-	๗
๘	ปากคาด	๑	๑	-	๒
รวม		๑๘	๑๙	๐	๓๗

ที่มา : สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบึงกาฬ
(ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๖๒)

ข้อมูลโครงการหมู่บ้านศีล ๕ แยกเป็นรายอำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวนผู้ร่วมโครงการ
๑.	เมืองบึงกาฬ	๗๕,๗๐๐
๒.	เซกา	๕๗,๔๑๒
๓.	โซพิสัย	๕๙,๘๕๗
๔.	บึงโขงหลง	๓๓,๖๑๙
๕.	บุงคล้า	๑๑,๘๓๖
๖.	ปากคาด	๒๙,๙๙๙
๗.	พรเจริญ	๓๗,๕๑๒
๘.	ศรีวิไล	๓๖,๔๗๔
๙.	ไม่ระบุอำเภอ	๑,๓๑๕
รวม		๓๔๓,๗๒๔

ที่มา : www.sila5.com

(ข้อมูล ณ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ เวลา ๐๖.๐๕ น.)

๑.๕ นโยบายที่สำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม

๑.๕.๑ ยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙)

วิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

กรอบแนวทางที่สำคัญของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
๑ . ยุทธศาสตร์ ด้านความ มั่นคง	(๑) การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (๒) การปฏิรูปกลไกการบริหารประเทศ (๓) การป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (๔) การบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนและชายฝั่งทะเล (๕) การพัฒนาระบบ กลไก มาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศทุกระดับ (๖) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการฉีกกำลังป้องกันประเทศและกองทัพ (๗) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการปกป้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารพลังงาน และน้ำ (๘) การปรับกระบวนการทำงานของกลไกที่เกี่ยวข้องจากแนวดิ่ง สู่แนวระนาบมากขึ้น
๒ . ยุทธศาสตร์ ด้านการสร้าง ความสามารถ ในการแข่งขัน	(๑) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างความเชื่อมั่น ส่งเสริมการค้าและการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน และพัฒนาประเทศสู่ความเป็นชาติการค้าเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าและได้ประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาคเพิ่มขึ้น (๒) การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ ภาคเกษตร ได้แก่ เสริมสร้างฐานการผลิต การเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร พัฒนาสินค้าเกษตรและอาหารที่มีศักยภาพในการแข่งขัน และส่งเสริมเกษตรกร รายย่อยให้ปรับไปสู่รูปแบบเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรวมกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพที่เข้มแข็งภาคอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมศักยภาพ ได้แก่ พัฒนาอุตสาหกรรมส่งออกที่มีศักยภาพสูง สร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการไทย และพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ ในอนาคต เป็นต้น และภาคบริการ พัฒนายกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ผลักดันประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพ และส่งเสริมธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ (๓) พัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน ได้แก่ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของผู้ประกอบการไทย พัฒนาและยกระดับผลิต

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
	<p>ภาพแรงงานเพื่อส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสู่สากล ยกย่องศักยภาพของสินค้าหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ไทยให้ก้าวไกลสู่สากล และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และสถาบันเกษตรกร</p> <p>(๔) การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษและเมือง โดยพัฒนา เขต เศรษฐกิจพิเศษชายแดน พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจบริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก พัฒนาระบบเมืองศูนย์กลางความเจริญของประเทศ และพัฒนากลัสเตอร์ อุตสาหกรรมและบริการ ที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนประเทศ</p> <p>(๕) การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในด้านการขนส่ง ความมั่นคงและ พลังงาน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสาร และการวิจัย และพัฒนา</p> <p>(๖) การเชื่อมโยงกับภูมิภาคและเศรษฐกิจโลก สร้างความ เป็นหุ้นส่วน การพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ ส่งเสริมให้ ประเทศไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและ นานาชาติในการสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน อาหาร สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัย พิบัติ ส่งเสริมบทบาทการเป็นผู้ประสานประโยชน์ในการเชื่อมโยงและสร้างความสมดุลของ ความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับกลุ่มอำนาจทางเศรษฐกิจต่างๆ เพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วม ของไทยในองค์การระหว่างประเทศในการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคและ ภูมิภาค สนับสนุนการเปิดการค้าเสรี และสร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศต่อ ส่วนต่างๆ และสาธารณชนไทย</p>
<p>๓ . ยุทธศาสตร์ การ พัฒนา และ เสริมสร้าง ศักยภาพคน</p>	<p>(๑) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุน การ เจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาเริ่มตั้งแต่ในครรภ์และต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิต</p> <p>(๒) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้ มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง</p> <p>(๓) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาวะที่ดี</p> <p>(๔) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทยให้เอื้อต่อการพัฒนาคน</p>
<p>๔ . ยุทธศาสตร์ ด้านการสร้าง โอกาสความ เสมอภาค</p>	<p>(๑) การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม</p> <p>(๒) การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ</p> <p>(๓) การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย</p> <p>(๔) การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็ง ของชุมชน</p> <p>(๕) การพัฒนาการสื่อสารมวลชนให้เป็นกลไกในการสนับสนุนการพัฒนา</p>

ยุทธศาสตร์	กรอบแนวทางที่สำคัญ
และเท่าเทียมกันทางสังคม	
๕ . ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	(๑) การจัดระบบอนุรักษ์ พื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (๒) การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพทั้ง ๒๕ กลุ่มน้ำ เน้นการปรับระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่าง บูรณาการ (๓) การพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกภาคเศรษฐกิจ (๔) การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเมืองที่เป็นมิตร กับ สิ่งแวดล้อม (๕) การร่วมลดปัญหาโลกร้อนและปรับตัวให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๖) การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และนโยบายการคลังเพื่อ สิ่งแวดล้อม (๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ (๒) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (๓) การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม (๔) การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ (๕) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ
๖ . ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ	(๑) การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้และรายจ่ายของภาครัฐ (๒) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ (๓) การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม (๔) การวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการ (๕) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคนและพัฒนาบุคลากรภาครัฐในการปฏิบัติราชการ
	(๖) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๗) การปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาหน่วยงานภาครัฐและบุคลากรที่มีหน้าที่เสนอความเห็นทางกฎหมายให้มีศักยภาพ

๑.๕.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๑. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

พัฒนาคอนทุนช่วงวัยเพื่อให้คนไทยเป็นคนดีคนเก่งมีระเบียบวินัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยเฉพาะการพัฒนาและดูแลผู้สูงอายุที่จะมีส่วนสูงขึ้นในสังคมสูงวัยทั้งการสร้างงานที่เหมาะสมการฟื้นฟูและดูแลสุขภาพ

๒. ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติเพื่อสร้างความปรองดองในสังคมการสร้างโอกาสให้ทุกคนในสังคมไทยสามารถเข้าถึงทรัพยากรแหล่งทุนในการประกอบอาชีพเพื่อยกระดับรายได้และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

๓. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการนโยบายการเงินและนโยบายการคลังรวมถึงการปฏิรูปภาษีทั้งระบบเพื่อรักษาเสถียรภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจการปรับโครงสร้างทั้งห่วงโซ่คุณค่าในภาคเกษตรอุตสาหกรรมบริการการลงทุนการพัฒนา SMEs และเกษตรกรรมใหม่

๔. ยุทธศาสตร์ด้านการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

มุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

๕. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ให้ความสำคัญกับความมั่นคงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาในทุกมิติทั้งมิติเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมตลอดจนการพัฒนาศักยภาพให้ประเทศ

๖. ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในภาครัฐ

เพื่อให้การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใสมีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและตรวจสอบได้อย่างเป็นธรรมประชาชนมีส่วนร่วมประเทศปราศจากคอร์รัปชันมีการกระจายอำนาจและแบ่งภารกิจรับผิดชอบที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลางภูมิภาคและท้องถิ่น

๗. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งการเชื่อมโยงเครือข่ายโทรคมนาคมและการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษพื้นที่เมืองการเชื่อมโยงการเดินทางและขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

๘. ยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรม

ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีวิจัยและนวัตกรรมต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฉบับที่ ๑๑ ทั้งการเพิ่มการลงทุนวิจัยและพัฒนาและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ฯ

๙. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

พัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศศักยภาพโอกาสและข้อจำกัดของพื้นที่รวมทั้งความต้องการของภาคการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๑๐. ยุทธศาสตร์ด้านการต่างประเทศเพื่อเพื่อนบ้านและภูมิภาค

ประสานและพัฒนาความร่วมมือกันระหว่างประเทศทั้งในเชิงรุกและรับอย่างสร้างสรรค์โดยมุ่งเน้นการดูแลการดำเนินงานตามข้อผูกพันและพันธกรณีตลอดจนมาตรฐานต่างๆ ที่ไทยมีความเกี่ยวข้องในฐานะประเทศสมาชิกทั้งในเวทีระดับโลกระดับภูมิภาคและระดับอนุภูมิภาค

๑.๕.๓ ประเทศไทย ๔.๐ (THAILAND ๔.๐)

ในการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจสังคมดิจิทัลในศตวรรษที่ ๒๑ หลายประเทศได้ดำเนินการปฏิรูปขนานใหญ่อย่างเป็นระบบ เพื่อรับมือกับชุดของโอกาส ความเสี่ยง และภัยคุกคามชุดใหม่ ทำการรื้อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม โครงสร้างพื้นฐาน ปรับเปลี่ยนระบบคุณค่าและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ โดยการยกระดับคุณภาพในทุกภาคส่วนและปรับเปลี่ยนให้เป็นประเทศในโลกที่หนึ่ง ฉะนั้นเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของประเทศไทย ก็คือ การพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศในโลกที่หนึ่งภายในปี ๒๕๗๕ การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่งในบริบทของประเทศไทยมีคุณลักษณะ ๖ ประการด้วยกัน คือ

๑. มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติและวัฒนธรรมของตน
๒. พัฒนาคอนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
๓. มีสังคมที่มีคุณภาพ
๔. มีสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่
๕. มีโครงสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง
๖. การมีบทบาทสำคัญในเวทีระดับภูมิภาคและระดับโลก

กลไกขับเคลื่อนความมั่งคั่งของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอดจาก “โมเดลประเทศไทย ๑.๐” ที่เน้นการขับเคลื่อนด้วยเกษตรกรรม พัฒนาไปสู่ “โมเดลประเทศไทย ๒.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และ “โมเดลประเทศไทย ๓.๐” ที่เน้นอุตสาหกรรมหนักตามลำดับ ซึ่งประเทศไทยในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องเปลี่ยนผ่านจากโมเดลประเทศไทย ๓.๐ เป็น “โมเดลประเทศไทย ๔.๐” เพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่ง ปรับเปลี่ยนจากประเทศ “รายได้ปานกลาง” เป็นประเทศ “รายได้สูง” ปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย “ประสิทธิภาพ” เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย “นวัตกรรม”

โมเดลประเทศไทย ๔.๐ ประกอบด้วย “กลไกการขับเคลื่อน” ชุดใหม่ (New Growth Engine) ๓ กลไก สำคัญ คือ

๑. กลไกขับเคลื่อนผ่านการสร้างและยกระดับผลิตภาพ (Productive Growth Engine)
๒. กลไกขับเคลื่อนที่คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Growth Engine)
๓. กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Green Growth Engine)

ภายใต้ “โมเดลประเทศไทย ๔.๐” จำเป็นจะต้องมีการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศ จากเดิมที่มี “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” ให้มี “ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน” เพื่อเปลี่ยนจากโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม “เพิ่มมูลค่า” ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม “สร้างมูลค่า” ซึ่งประกอบด้วย ๕ กลุ่มหลักๆ คือ

๑. กลุ่มอุตสาหกรรมทางชีวภาพ
๒. กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน
๓. กลุ่มอุตสาหกรรมด้านวิศวกรรมและการออกแบบ
๔. กลุ่มอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต
๕. กลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ทั้ง ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมนี้ตั้งอยู่บนฐานของความได้เปรียบเชิง “ธรรมชาติ” และความได้เปรียบเชิง “วัฒนธรรม” ที่ประเทศไทยมีอยู่เดิม และต่อยอดด้วยการบริหารจัดการ องค์ความรู้สมัยใหม่ เทคโนโลยี มีเพียงเท่านั้น ทั้ง ๕ กลุ่มอุตสาหกรรมใหม่นี้ จะสอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงในประชาคมโลก ที่กำลังค่อยๆ เปลี่ยนผ่านจากยุคของสังคมที่เน้น “องค์ความรู้” มาสู่ยุคของสังคมที่เน้นการยกระดับ “คุณภาพชีวิต” มากขึ้น ในอดีตประเทศไทยมุ่งเน้นการสร้าง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญโดยขาดการพัฒนาในมิติอื่นให้มีความสอดคล้องกันโมเดลประเทศไทย ๔.๐ จึงเน้นการ “พัฒนาที่สมดุล” ใน ๔ มิติ กล่าวคือ มีความสมดุลในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การรักษาสีสิ่งแวดล้อม การมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข และการเสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ โดยการพัฒนาที่สมดุลตั้งอยู่บนฐานคิดของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ว่า “เมื่อพอต้องรู้จักเติม เมื่อพอต้องรู้จักหยุด เมื่อเกินต้องรู้จักปัน” ในระดับจุลภาคการ “รู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน” จะทำให้ประชาชนมีหลักประกันในด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดสังคมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน ก่อให้เกิดการสร้างเสริมพลังทางสังคม และการสร้างความเป็นปึกแผ่นของคนในสังคมตามมา ในระดับมหภาค “การรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน” จะทำให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการ

เปลี่ยนแปลงพลวัตโลก เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการผนึกกำลังของทุกภาคส่วน การรู้จักเติม รู้จักพอ รู้จักปัน จึงเป็น “ระบบคุณค่าใหม่” ที่จะสามารถนำพาประเทศไทยไปสู่ความมั่งคั่ง ความมั่นคง และความยั่งยืนในโลกที่หนึ่งได้ในที่สุด

๑.๕.๔ นโยบายของรัฐบาล

เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ นายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้แถลงนโยบายรัฐบาลต่อรัฐสภา โดยสรุป นโยบายรัฐบาลประกอบไปด้วยนโยบายหลักและนโยบายเร่งด่วน ดังนี้

นโยบายหลัก ๑๒ ประการ

๑. ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์
๒. สร้างความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศและความสงบสุขของประเทศ
๓. ทำนุบำรุงศาสนาและวัฒนธรรม
๔. การสร้างบทบาทของไทยในเวทีโลก
๕. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย
๖. การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค
๗. การพัฒนาสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก
๘. การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของไทยทุกช่วงวัย
๙. การจัดการสาธารณสุขความเสมอภาคและสวัสดิการที่เหมาะสมกับกลุ่มประชาชน
๑๐. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน
๑๑. การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ
๑๒. การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบและกระบวนการยุติธรรม

นโยบายเร่งด่วน

๑. การแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตของประชาชน
๒. การปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
๓. มาตรการเศรษฐกิจเพื่อรองรับการผันผวนของเศรษฐกิจโลก
๔. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกร
๕. การพัฒนานวัตกรรมยกระดับศักยภาพของแรงงาน
๖. การวางรากฐานระบบเศรษฐกิจของประเทศสู่อนาคต
๗. การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ ๒๑
๘. การแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ
๙. แก้ไขปัญหาอาชญากรรมและความสงบสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๑๐. การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชน
๑๑. การสนับสนุนให้มีการศึกษาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและดำเนินการเพื่อแก้ไข เพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
๑๒. การแก้ไขปัญหาภัยแล้ง

๑.๕.๕ ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิสัยทัศน์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ “ศูนย์กลางเศรษฐกิจของอนุภาคลุ่มน้ำโขง”

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและ คุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน
ยุทธศาสตร์ที่ ๒ แก้ปัญหา ความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างความเข้มแข็ง ของฐานเศรษฐกิจภายในควบคู่กับ การแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนา การท่องเที่ยวเชิงบูรณาการ

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ใช้โอกาสจากการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจหลักภาคกลาง และพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) เพื่อพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ ๆ ของภาค

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ พัฒนาความร่วมมือและใช้ประโยชน์จากข้อตกลงกับประเทศเพื่อนบ้านในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจตามแนวชายแดนและแนวระเบียงเศรษฐกิจ

๑.๕.๖ ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑

วิสัยทัศน์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑ ประกอบด้วย (อุดรธานี, หนองคาย, หนองบัวลำภู, เลย, บึงกาฬ)

“ศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ และการเกษตรปลอดภัย ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของอนุภาคลุ่มน้ำโขง”

ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ๑

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ การผลิตและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยกระดับการท่องเที่ยวเชิงอัตลักษณ์ในเรื่องของอารยธรรม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และประเพณีของอนุภาคลุ่มน้ำโขง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มศักยภาพการผลิตทางการเกษตรและการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อการแข่งขัน

๑.๕.๗ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ ตามแผนพัฒนาจังหวัดบึงกาฬ ๕ ปี

(พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๕)

วิสัยทัศน์จังหวัดบึงกาฬ

“เมืองยางพาราก้าวหน้า เชื่อมโยงการค้าอินโดจีน พัฒนาเกษตรอินทรีย์ ท่องเที่ยวธรรมชาติ วิถีอารยธรรมลุ่มน้ำโขง”

ยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดบึงกาฬ

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนาภาคการผลิตยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า และการแปรรูปให้เกิดผลิตภัณฑ์ในเชิงอุตสาหกรรมโดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาขีดความสามารถด้านการค้าและการลงทุน ทั้งในและต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมและพัฒนาภาคการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มมูลค่า

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกมิติ ทั้งในเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีอารยธรรมลุ่มน้ำโขง

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ส่งเสริมด้านการศึกษา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การรักษาความสงบ ความมั่นคง และพัฒนาคนสู่สังคมคุณภาพ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๑.๕.๘ การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ ได้ให้ความหมายของคำว่าคุณธรรมและจริยธรรม และกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ดังนี้

ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

“คุณธรรม” หมายความว่า สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับประดาจิตใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน และเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย

“จริยธรรม” หมายความว่า กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเปราะบางเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรม เป็นรองประธานกรรมการคนหนึ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นรองประธานกรรมการคนที่สาม ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินสิบคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคล ซึ่งมีความรู้ความสามารถและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์เกี่ยวกับงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เป็นกรรมการ และให้ปลัดกระทรวงวัฒนธรรมแต่งตั้งข้าราชการในกระทรวงวัฒนธรรมเป็นเลขานุการหนึ่งคน และผู้ช่วยเลขานุการไม่เกินสองคน ซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ตามข้อ ๘ แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังนี้

(๑) เสนอแนะและให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๒) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีหรือแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๓) เสนอแผนแม่บทการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยต่อคณะรัฐมนตรีเพื่ออนุมัติ

(๔) ประสานนโยบายและแผน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานของภาคส่วนต่าง ๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๕) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการต่าง ๆ ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยที่เสนอต่อคณะกรรมการ

(๖) กำหนดมาตรการในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

(๗) กำหนดกรอบและแนวทางในการประชุมสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติเพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

(๘) เชิญข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง ผู้ปฏิบัติงานอื่นในหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริง รวมทั้งเรียกเอกสารจากหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณา

(๙) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๑๐) ดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ตามที่คณะรัฐมนตรีหรือนายกรัฐมนตรี

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เป็นแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับแรกของประเทศไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ เห็นชอบแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) เพื่อให้แผนแม่บทฯ เป็นกลไกสำคัญของรัฐในการแก้ไขปัญหาวิกฤตคุณธรรมของคนในชาติ สร้างความสมดุลทั้งทางวัตถุและจิตใจ ทำให้ประเทศชาติและประชาชนมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยให้หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องนำแผนแม่บทฯ ไปปฏิบัติและรายงานผลต่อคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เพื่อรายงาน ต่อคณะรัฐมนตรีตามลำดับ

การจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเป็นการรวมพลังจากทุกภาคส่วนตามยุทธศาสตร์ประชารัฐ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน “คนไทยทุกคนก็คือประชาชนของชาติ” ซึ่งถือเป็นพลังอำนาจที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาคุณธรรม โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนแม่บทฯ ศึกษา วิเคราะห์ และนำผลจากการประชาพิจารณ์และข้อเสนอแนะของภาคส่วนต่าง ๆ มาบูรณาการผสมผสานกำหนดเป็นแผนงานหลักที่มีเป้าหมายทิศทางที่ชัดเจน

การจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) มีขอบเขตการดำเนินงานตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และกรอบการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ดังนี้

๑. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ การดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ และกระทรวงวัฒนธรรมมอบหมายกรมการศาสนาเป็นเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

๒. กรอบการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ได้เห็นชอบกรอบการจัดทำร่างแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ โดยมีกรอบการจัดทำร่างแผนแม่บทฯ สรุปได้ดังนี้

(๑) เป้าหมายสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

(๒) หลักการสังคมไทยมีข้อปฏิบัติหลักสำหรับคุณธรรม โดยปฏิบัติตามหลัก ดังนี้

(๒.๑) ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนาของแต่ละศาสนา โดยนำหลักคุณธรรมทางศาสนา มาบูรณาการกับการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

(๒.๒) น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักพอประมาณ และการคำนึงถึงผลโดยยืดยาวทางสายกลาง

(๒.๓) ดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม มีความเอื้ออาทร มีขนบธรรมเนียม ปฏิบัติตามประเพณีที่ดีงามของไทย และมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาของท้องถิ่นสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันของคนไทย

๓. ยุทธศาสตร์ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้

๓.๑ วางระบบรากฐานการเสริมสร้างพัฒนาคนให้มีคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม

๓.๒ พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพ ในมิติต่าง ๆ

๓.๓ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักและร่วมกันเป็นเครือข่ายมีส่วนร่วม ในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีธรรมาภิบาล มีความสมานฉันท์และมีความยั่งยืน

๓.๔ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

๔. มีมาตรการการขับเคลื่อน ประกอบด้วย ๖ มาตรการ ดังนี้

๔.๑ กำหนดให้เรื่องการส่งเสริมคุณธรรมเป็นวาระแห่งชาติ

๔.๒ ประสานงานความร่วมมือกับเครือข่ายทุกภาคส่วนเพื่อขับเคลื่อนคุณธรรม

๔.๓ กำหนดทิศทางการสร้างกระแสทางสังคมและแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วน

๔.๔ ส่งเสริมและผลักดันให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมมากขึ้น

๔.๕ หน่วยงานรับผิดชอบตามแผนแม่บทฯ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน

๔.๖ จัดทำแผนการประเมินผลภาพรวมของการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทส่งเสริม

คุณธรรมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง

๕. กลยุทธ์การขับเคลื่อนใช้กลยุทธ์ในการขับเคลื่อน โดยภาคีเครือข่าย ได้แก่

๕.๑ พลังบวร ประกอบด้วย ภาคประชาชน/ชุมชน องค์กรศาสนา และสถาบันการศึกษา

๕.๒ ภาคการเมือง

๕.๓ ภาคราชการ

๕.๔ ภาควิชาชีพ

๕.๕ ภาคธุรกิจ/เอกชน

๕.๖ ภาควิชาการและภาคสื่อมวลชน

สาระสำคัญของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) คือ การส่งเสริมให้คนไทยเป็นคนมีคุณธรรม มีความรักชาติ มีความศรัทธาและยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนา มีความเคารพ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียน โดยดำเนินตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ให้คุณธรรมนำการพัฒนา ทำให้สังคมไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และเป็นสังคมแห่งคุณธรรม

แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๔) ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ ดังนี้

วิสัยทัศน์

สังคมไทยมีคุณธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต สืบสานความเป็นไทย อยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข ในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์

สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม คนไทยปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ อารงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

- ๑) พัฒนาคนให้มีคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม
- ๒) พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพในมิติต่าง ๆ
- ๓) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักและร่วมกันเป็นเครือข่าย มีส่วนร่วม ในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีธรรมาภิบาลมีความสมานฉันท์ และมีความยั่งยืน

- ๔) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมคุณธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ วางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย โดยให้ความสำคัญกับการสืบสานความเป็นไทยและยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีภูมิคุ้มกันที่ดี เน้นในจริยธรรมสากลของความ เป็นมนุษย์ เป็นคุณธรรมเชิงสัมพัทธ์ที่เป็นข้อห้ามทำและข้อควรทำ โดยยึดความถูกต้องของส่วนรวมเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการประพฤติปฏิบัติตนในการดำรงชีวิต ประกอบสัมมาอาชีพ และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Sustainable Development)

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ สร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้มีความเข้มแข็งการพัฒนากระบวนการจัดการการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย และเสริมสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่สังคมไทยด้วยคุณธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม โดยให้ความสำคัญกับการผนึกกำลังทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในสังคมใหม่ ซึ่งเป็นสังคมยุคดิจิทัล เร็ว แรง และเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมในทุกกลุ่มเป้าหมาย ในกลุ่มเด็ก วัยรุ่น ผู้สูงอายุ ตลอดจนสร้างบุคคลต้นแบบที่เป็นแกนนำขับเคลื่อน และขยายภาคีเครือข่ายคุณธรรมในสังคมใหม่ ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในมิติของชีวิต ศาสนาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีคณะกรรมการประสานความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมอย่างชัดเจนเพื่อทำหน้าที่ได้เข้มแข็ง รวดเร็วและยืดหยุ่น มุ่งสู่ผลสำเร็จเป็นสำคัญ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างในการสร้างความร่วมมือด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ได้ให้ความสำคัญกับการแปลงแผนสู่การปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ที่กระจายลงสู่พื้นที่ โดยยึดหลักภารกิจและการมีส่วนร่วม เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ ในทุกภาคส่วน ทั้งระดับประเทศ จังหวัด และพื้นที่ ใช้กลไกภาคีเครือข่ายในภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชนอย่างบูรณาการตามยุทธศาสตร์ประชารัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

๑. การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงความสำคัญและพร้อมเข้าร่วมในการผลักดันแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

๒. การสร้างความเชื่อมโยงในกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) และแผนระดับอื่น ๆ

๓. การสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ

๔. การเพิ่มความรับผิดชอบและการยอมรับบรรจุเป็นงานสำคัญร่วมขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ในระดับประเทศและระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. การสร้างระบบติดตามประเมินผลให้ทุกภาคส่วน สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามความก้าวหน้าของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติสู่การปฏิบัติภายในหน่วยงาน องค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล ได้กำหนดกระบวนการให้หน่วยงาน องค์กร ดำเนินงานดังนี้

๑. คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับติดตามการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนแผนแม่บทฯ คณะอนุกรรมการด้านวิชาการ และคณะอนุกรรมการด้านประชาสัมพันธ์

๒. ให้มีคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมในระดับกระทรวงและระดับจังหวัด

๓. ให้หน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ดำเนินการวิเคราะห์ บูรณาการ ปรับแผนงาน โครงการ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙-๒๕๖๔ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

๔. ให้หน่วยงานต่าง ๆ นำเสนอกรอบแผนงานการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของหน่วยงาน ปีงบประมาณ ๒๕๕๙-๒๕๖๔ ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โดยในปีงบประมาณพ.ศ.๒๕๕๙ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ได้รับจัดสรรไว้แล้วหรือ ปรับแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงาน แล้วแต่กรณี ส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในปีงบประมาณต่อ ๆ ไป ให้เสนอขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสม พร้อมทั้งให้ดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ต่อไป

๕. ให้สำนักงานงบประมาณ นำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ ไปใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามแผนงานโครงการของหน่วยงานต่าง ๆ

๖. ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔)

๗. ให้สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ทบทวนโครงสร้างของส่วนราชการ ปรับปรุงระเบียบและกำหนดตัวชี้วัด รวมทั้งการติดตามประเมินผลการดำเนินงานภาครัฐ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเป็นไปตามแผนแม่บทฯ

๘. ให้มีการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

๙. ให้คณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ เป็นผู้กำกับหน่วยงานต่าง ๆ และรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบผลการดำเนินงานในภาพรวม

การกำกับติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลสำเร็จและผลกระทบของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามประเด็นยุทธศาสตร์และผลการดำเนินงานระดับภาพรวมและระดับพื้นที่ โดยมีแผนการติดตามประเมินผล ดังนี้

๑. ให้ความสำคัญกับการติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นรายปี และจัดทำรายงานเสนอคณะรัฐมนตรีทุกปี

๒. กลไกการติดตามประเมินผลแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ประกอบด้วย

๒.๑ จัดตั้งกลไกกลางที่ประกอบด้วยคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติเป็นศูนย์กลางในการวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลจากทุกภาคส่วน โดยมีคณะอนุกรรมการส่งเสริมคุณธรรมประจำกระทรวงและจังหวัดต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการประสานงาน ติดตามประเมินผล และรายงานผลการปฏิบัติการ การวิเคราะห์

บูรณาการ ปรับแผนงาน และโครงการประจำปีงบประมาณให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ในแผนแม่บทต่อ คณะอนุกรรมการกำกับติดตามการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย และคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ สรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอคณะรัฐมนตรีทุกปี

๒.๒ ให้คณะอนุกรรมการด้านวิชาการแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติปรับปรุงแก้ไขแผนแม่บท ส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) หลังจากนำไปใช้ในระยะเวลา ๖ เดือน และ ๑ ปี ตามลำดับเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ

๒.๓ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทั้งระดับภาพรวมและระดับพื้นที่สำหรับการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีข้อมูลที่ถูกต้องแม่นยำ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผน และติดตามประเมินผลในระดับต่าง ๆ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น

ผลแห่งความสำเร็จ ในการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติในครั้งนี้ ก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงใน ๓ ระดับ คือ ระดับประเทศชาติ ระดับสังคม และระดับประชาชน ดังนี้

ระดับประเทศชาติ : เกิดความสงบร่มเย็นสมานฉันท์ มีคุณธรรมนำการพัฒนา มีความมั่นคง มั่งคั่งและ ยั่งยืนในมิติศาสนา เกิดกลไกการขับเคลื่อนเพื่อการส่งเสริมคุณธรรม ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นในแนวตั้งและ แนวนราบ และเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมและมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านคุณธรรมใน ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ระดับสังคม : เกิดชุมชนคุณธรรม สังคมคุณธรรม เป็นสังคมที่ยึดมั่นในสถาบันชาติ สถาบันศาสนาและ สถาบันพระมหากษัตริย์ ที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและสมานฉันท์ โดยมี ระบบการเสริมสร้างคุณธรรมอย่างเข้มแข็ง มีระบบการศึกษามีกิจกรรม/หลักสูตรที่ส่งเสริมคุณธรรมที่ชัดเจน มี การรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ทุกภาคส่วนของสังคมให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้าง คุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมและเกิดชุมชนคุณธรรมและบุคคลต้นแบบคุณธรรมที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพิ่มขึ้น

ระดับประชาชน : มีพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม โดยปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตร ดำรงรักษาไว้ซึ่งวิถีวัฒนธรรมไทย มีความสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน

การดำเนินงานขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑(พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๔)

โดยมีขั้นตอน ๔ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นเตรียมการ (๑) การศึกษาข้อมูลด้านคุณธรรมจริยธรรมภาพรวมในระดับชาติ กฎหมาย/ นโยบายที่เกี่ยวข้อง องค์ความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม บริบทของสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย ทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งศึกษาหลักการ แนวคิด งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ (๒) การจัดประชุมประชาพิจารณ์เพื่อระดมความคิดเห็นและ ตรวจสอบการนำยุทธศาสตร์ไปใช้กับประชาชนในประเทศ

ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการ เป็นการนำข้อมูลที่ได้ประมวลในขั้นตอนที่ ๑ มากำหนดเป็นกรอบเพื่อสร้างรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) และการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการระดับชาติต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ ขั้นการนำแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ไปใช้เป็นการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย รวมทั้งยุทธศาสตร์ในการดำเนินการไปใช้กับประชาชนในประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในการนำรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยไปใช้

ขั้นตอนที่ ๔ ขั้นปรับปรุงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) หลังจากนำไปใช้ในระยะ ๖ เดือน และ ๑ ปี เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนที่ ๑-๓ แล้วจึงนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์หลัก ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ดังนี้

วิสัยทัศน์

สังคมไทยมีคุณธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิต สืบสานความเป็นไทย อยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์

สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม คนไทยปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางศาสนาที่ตนนับถือ น้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ อารงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขในประเทศไทย ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

- ๑) พัฒนาคนให้มีคุณธรรมตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และดำรงชีวิตตามวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม
- ๒) พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพในมิติต่าง ๆ
- ๓) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักและร่วมกันเป็นเครือข่าย มีส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม เพื่อสร้างสังคมคุณธรรมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีธรรมาภิบาล มีความสมานฉันท์ และมีความยั่งยืน
- ๔) ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

วัตถุประสงค์หลัก

- ๑) เพื่อวางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทย
- ๒) เพื่อสร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมให้เป็นเอกภาพ
- ๓) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรม
- ๔) เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

ตัวชี้วัด

แบ่งเป็น ๒ ระยะ ได้แก่ ระยะสั้น และระยะปานกลาง ดังนี้

๑) ระยะสั้น กำหนดกรอบระยะเวลา ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๐ (๑ ปี ๖ เดือน)

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จึงได้กำหนดตัวชี้วัดในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔) ในระยะสั้น มีกรอบระยะเวลา ๑ ปี ๖ เดือน (เมษายน ๒๕๕๙-กันยายน ๒๕๖๐) โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ผลสำเร็จของระยะเวลา ๑ ปี ๖ เดือน		
ระยะเวลาในการดำเนินการและตัวชี้วัด		
ระยะที่ ๑ (เมษายน-กันยายน ๒๕๕๙) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๕๙-มีนาคม ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๓ (เมษายน-กันยายน ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้
๑. ทุกหน่วยงานมีแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน	๑. มีบุคลากรในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจ เอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ได้รับการอบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น	๑. มีบุคลากรในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ได้รับการอบรมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
๒. ทุกหน่วยงานมีแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมของหน่วยงาน	๒. มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญจัดอบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น	๒. มีหน่วยงานที่ให้ความสำคัญจัดอบรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากรในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐภาคประชาสังคม ภาคชุมชน ภาคธุรกิจเอกชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
๓. ทุกหน่วยงาน/องค์กรภาคีเครือข่ายส่งเสริมคุณธรรมมีความรู้ความเข้าใจในแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย	๓. มีหน่วยงาน องค์กรที่ส่งเสริมและกระตุ้นการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น	๓. มีหน่วยงาน องค์กรที่ส่งเสริมและกระตุ้นการจัดกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้นร้อยละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
๔. เกิดชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม หรือหน่วยงานคุณธรรมจำนวน ๗๐ องค์กรต้นแบบ	๔. ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น	๔. ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์เพิ่มมากขึ้น ร้อย

ผลสำเร็จของระยะเวลา ๑ ปี ๖ เดือน		
ระยะเวลาในการดำเนินการและตัวชี้วัด		
ระยะที่ ๑ (เมษายน-กันยายน ๒๕๕๙) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๕๙-มีนาคม ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้	ระยะที่ ๓ (เมษายน-กันยายน ๒๕๖๐) มีตัวชี้วัดดังนี้
		ละ ๑๐ ของระยะที่ ๒
	๕. เกิดชุมชนคุณธรรม องค์กร คุณธรรมหรือหน่วยงานคุณธรรม จำนวน ๗๐๐ องค์กรต้นแบบ	๕. เกิดชุมชนคุณธรรม องค์กร คุณธรรมหรือหน่วยงานคุณธรรม จำนวน ๗,๐๐๐ องค์กรต้นแบบ

๒) ระยะปานกลาง กำหนดกรอบระยะเวลา ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๔

(๒.๑) ทุกหน่วยงาน/องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทย เช่น กำหนดนโยบายการส่งเสริมคุณธรรมภายในองค์กร วางแผนงานจัดทำโครงการกิจกรรมเสริมสร้างปลูกฝังคุณธรรมและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้แก่สังคม

(๒.๒) มีการพัฒนาระบบ กลไกการบริหารจัดการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น มีระบบบริหารจัดการทางวิชาการองค์ความรู้ในเรื่องของการส่งเสริมคุณธรรมและความสมานฉันท์ พร้อมทั้งมีการวิจัย และมีการพัฒนามาตรฐานด้านการส่งเสริมคุณธรรม มีหลักสูตรและจำนวนบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรม มีระบบกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมและความสมานฉันท์ในมิติต่าง ๆ

(๒.๓) มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น

(๒.๔) ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก

แผนผังภาพรวมแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๔)

